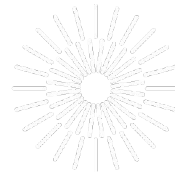

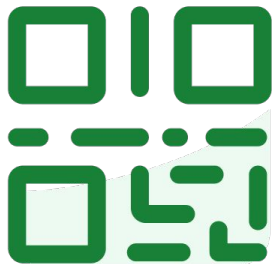
Podnikatelská etika v Evropském kontextu

Ing. Jitka Vávrová, Ph.D.
Katedra marketingu a obchodu

+420 603 848 085
jitka.vavrova@tul.cz

slido

Join at [slido.com](https://www.slido.com)
#1924833

① Click **Present with Slido** or install our [Chrome extension](#) to display joining instructions for participants while presenting.

1. Etika jako vědní disciplína - úvod, vymezení pojmů

Kontakt

Ing. Jitka Vávrová, Ph.D.

jitka.vavrova@tul.cz

Konzultační hodiny: po dohodě e-mailem

Kancelář: H6013 (5. patro - KMG)

1. Etika jako vědní disciplína - úvod, vymezení pojmů

Harmonogram přednášek

26. 2. Etika jako vědní disciplína - úvod, vymezení pojmů

11. 3. Historický vývoj etického myšlení, etické teorie

25. 3. Úvod do podnikatelské etiky, etické myšlení a modely etického rozhodování

8. 4. Společenská odpovědnost podnikání - koncept CSR

22. 4. Etika a podniková kultura, etický kodex

Hodnocení předmětu

- Zápočet: hodnocení seminární práce: max 10 bodů (min. 6 bodů)
- Zkouška: **kombinovaná (písemná a ústní část)**
  - otevřené otázky
- Hodnocení testu: max 20 bodů (min. 13 bodů)
  - **k ústní části zkoušky postoupíte s min. 10 body v testu**

Minimální požadavky pro úspěšné absolvování předmětu zahrnující obě hodnocení: 66 % (20 bodů).

Etika jako vědní disciplína - úvod, vymezení pojmů

***„Zajímám se o budoucnost,
protože v ní hodlám strávit
zbytek života.“***

Charlie Chaplin

Co je to etika?

Proč se etikou zabývat?

Ferrero USA je společnost za značkou Nutella. Byla nucena zaplatit vyrovnání ve výši 3,05 milionu dolarů po uzavření žalobního sporu o falešnou reklamu, že její čokoládová náplň je pro děti výživnou volbou.

Roky je Foxconn obviňován z porušování pracovních práv. Nedávné úniky informací odhalily, že společnost zaměstnává děti ve věku 14 let, aby pracovaly ve svých továrnách v Číně. Dodavatel poskytuje produkty oběma společnostem Apple a Amazon.

Skoro každý je obeznámen s jedním z nejnovějších případů korporátního nezákonného jednání: skandál s emisemi společnosti Volkswagen. Firma přiznala, že nainstalovala software, který manipuloval s údaji o emisích, aby její vozy vypadaly jako ekologicky šetrné.

Etika v hospodářství

- **Co očekává veřejnost?**
- Konflikt mezi ziskem a dobrem

Nová realita

- Od tržní ekonomiky k tržní společnosti
- Korozivní tendence trhu ve vztahu k tradičním hodnotám (etickým a kulturním)

Pojem ETIKA

- **éthos = zvyk / obyčej / mrav**
- Etika je mravní vůle, která „není jen nějakou mechanickou záležitostí jako brzda. Člověk, který svěřuje své nutkavé tužby pod kontrolu této mravní vůli, postupuje od toho, co je v něm okrajové, k tomu, co je ústřední a co je ve skutečnosti v samotném centru.“ Irving Babbitt
- **užší pojetí (etika jako věda):** věda, která zkoumá mravně relevantní jednání a chování člověka
- **širší pojetí:** míra humanity

Co pro vás znamená slovo “morálka”?

Morálka

- hledání základních příčin lidského jednání a chování
- povinnost plnit vůli autority, např. boha či panovníka, a to prostřednictvím nejrůznějších norem, hodnot, standardů, ale i zákonů, jednat podle tradičních zvyků a obyčejů
- zvyklosti, normy, standardy, etická a kulturní pravidla či vzorce
  - „dobrý člověk“

Morálka - jiná definice

- soubor principů založených a hodnocených na základě posuzování dobra a zla, které řídí chování lidské společnosti, případně soubor takto vytvořených principů, jejichž dodržování většina společnosti vyžaduje
- **vnitřní mravní kodex**

Co je to “mravnost”?

Morálka vs mravnost

- Zda je něčí jednání morální - o tom se rozhoduje v jeho svědomí
- **Schopnost člověka jednat podle ve společnosti platných, všeobecně sdílených mravních (etických) norem, nikoli podle svědomí**

Morální smysl

- založen na imperativu „mělo by být“ a v souladu s křesťanskou tradicí zakládá moralitu na tzv. **zlatém pravidle morálky**
- ...
- 4 stupně vývoje morálního smyslu:
  - 1. typ **vrozené sociální instinkty**
  - 2. typ **mentální schopnosti, jež umožnily rozvoj svědomí**
  - 3. typ **schopnosti vyjadřovat přání komunity jazykem, jenž umožnil formulovat společný názor**
  - 4. typ souvisí se schopností **naslouchat přáním a žádostem komunity**

Formy chování podle Darwina

- **poslušnost**
- **sebeovládání**
- **altruismus**
- **odvaha**

Koncept vlastního zájmu vs mechanismus spolupráce

- **sobectví**
  - jednání, které rozšiřuje schopnosti jeho činitelů a omezuje schopnosti příjemců
- **mechanismus spolupráce - solidární a altruistický přístup**
  - fenomén přátelství

Tři úrovně vývoje morálního myšlení

- autorem je Lawrence Kohlberg
  - **Prekonvenční úroveň morálky**
  - **Konvenční úroveň morálky**
  - **Postkonvenční úroveň morálky**

Kohlbergův model etického rozhodování

1. stupeň „odměna a trest“
2. stupeň „účelové myšlení“
3. stupeň „shoda s ostatními“
4. stupeň „orientace na společnost“
5. stupeň „sociální úmluva a individuální práva“
6. stupeň „etické principy“

Arthur Schopenhauer - K základům morality

Lidské jednání je motivováno třemi základními pobídkami, resp. pudy:

- **egoismem**, přáním žít co nejlépe;
- **zlovůlí**, přáním, aby jiní měli strast;
- **soucitem**, přáním, aby ostatní žili co nejlépe.

Morální jednání

- základní komponenty morálního jednání:
  - empaticko-soucitný vztah, teoretická rozvaha a osobní odvaha, jakož i rizika a nejistoty
- 3 typy odvahy podle Roberta D. Putnama
  - fyzická, morální, psychologická

Morální integrita

- shoda morálního smyslu a morálního jednání
- důvěra a důvěryhodnost v mezilidských vztazích
- poctivost, čestnost, férovost, povinnost

Individuální a společenská morálka

Individuální

- vztažena k jednotlivci
- osobní odpovědnost

Společenská

- společné mravy
- je souhrnem naučených kulturních vzorců a společenských pravidel

Sociální etika ...

Etika

- předmětem etiky je REFLEXE MORÁLKY
  - analyzování morálního chování jednotlivých lidí a celé společnosti
- **proces usilující o identifikaci správného a náležitého projevu jedince nebo společnosti**

Cíl etiky

- **Stanovení nejvhodnějšího a nejoptimálnějšího chování**
...

Úkoly etiky

- odhalovat a vysvětlovat zdroj morálky
- formulovat tzv. etické kritérium
- formulovat pravidla lidského života (etické normy)
- formulovat obsah morálky, jimiž jsou etické hodnoty

Čin sám ještě není pro etiku mravný či nemravný, záleží na motivu (proč to děláme).

Příklad

Dvě děti převádějí stařenku přes křižovatku. Mařenka proto, že je to správné a že je jí bezradné stařenky líto (vcítění); Tonda proto, že se právě dívá jeho třídní učitelka (spekulace).

Kdo pochopí tento příklad, a zejména jeho podstatu, pochopil i poslání etiky.

Etika je v smyslu obecné hierarchizace proto **nadřazena** **pojům morálka, mravnost, ctnost...** Studuje je, zabývá se jimi.

Co je to dobro a co je zlo? Existuje vůbec?

Základní etické otázky

- *Co je dobré?*
- *Co je spravedlivé?*
- *Odkud se vzalo dobro a zlo? Různé koncepty...*

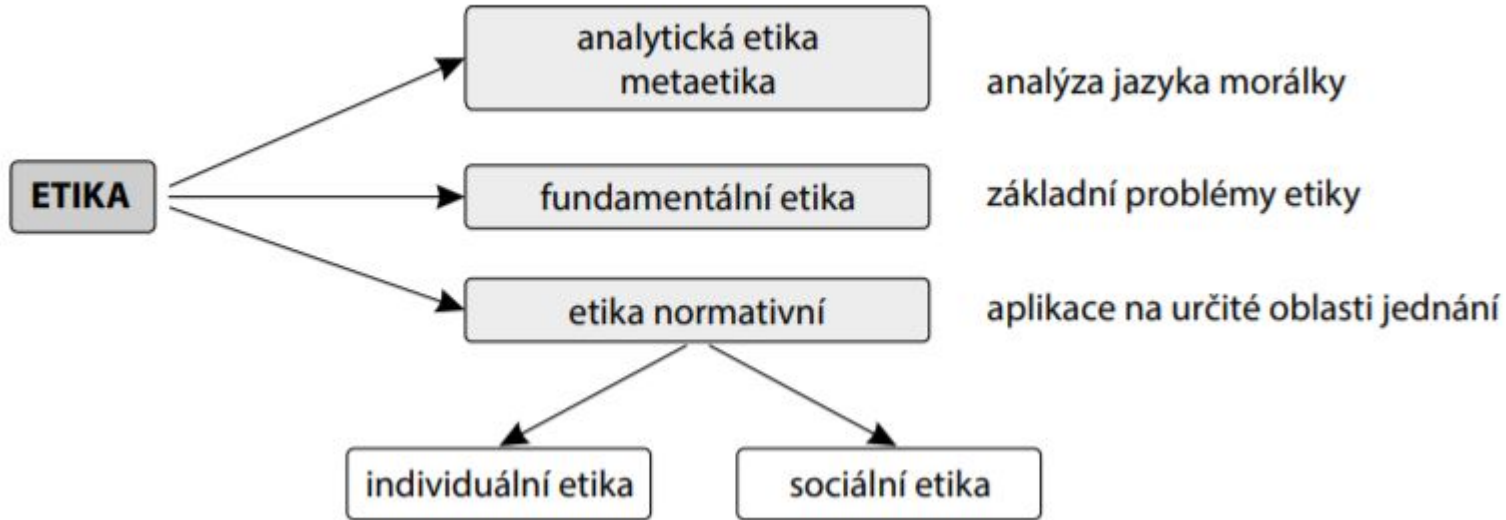

Další pojetí etiky

- vědní obor, který **hledá** to **nejlepší možné** jednání ve **shodě s myšlením**

Rozdělení etiky

Etické systémy

- deskriptivní etika
- ...
- normativní etika
- ...

Etické systémy

- **meta-etika**
...
- **kognitivismus vs nonkognitivismus**
...

Přístupy k etickému zkoumání

- etika **POZITIVNÍ** vs **NORMATIVNÍ**
  - Pozitivní etika vychází z analýzy toho, „**co je**“, a tím odhlíží od normativních přístupů
  - Normativní etika se kromě analýzy toho, „co je“, soustřeďuje i na predikci toho, co by „**být mělo**“

1. Etika jako vědní disciplína - úvod, vymezení pojmů

Etika VS morálka

Morálka - stav, který „existuje“ (skutečný stav)

X

Etika - stav, který by „měl nastat“ (žádoucí stav)

Vztah etiky a morálky

MORÁLKA

- Vztahuje se k lidskému jednání a hodnotám, k tomu, co „je“.
- Je to stav fakticky panujících norem.
- Morálka je neodvratně v každé kultuře vžitá (nejde o to, zda je nějaká morálka ve společnosti, ale o to, jaká morálka ve společnosti panuje nebo zda by měla být změněna).
- Morální soudy, normy a pravidla jednání.
- Jednání člověka, které je v souladu s jeho svědomím a také s morálkou společnosti.

ETIKA

- Je to metodicky ukázněné myšlení o morálce, o tom, co má „být“.
- Týká se studia lidského chování.
- Zkoumá povahy a příčiny morálky.
- Zahrnuje morální zásady a normy, které usměrňují chování jednců i organizací ve světě podnikání.
- Je to soubor pravidel jednání.
- Zabývá se tím, jak bychom měli jednat, jak bychom se měli chovat.
- Plní funkci „regulativní ideje“ (etické normy představují výzvy ke zlepšení morálky a jsou postupně uváděny v život).

Hospodářská etika

- **Individuální etika**
- **Personální etika**
- **Sociální etika**
- **Ekologická etika**

Etika a další společenské vědy

- další společenské vědy, které popisují morálku jedince nebo celé společnosti?
  - ...

Etická hodnota

- pojem **hodnota**
  - termín odvozen od řeckého *timé*, což znamená *odměna, cena, pocta*, nebo *axia*, což znamená *hodnota* či *důstojnost*
- kauzální řetězec jednání: **hodnota–rozhodnutí–čin**

Hodnoty v etice

„... koncepty toho, co je žádoucí... nejsou totéž co normy chování. Hodnoty jsou standardy toho, co je žádoucí, nezávislé na žádoucích situacích. Jediná hodnota může být referenčním bodem dalších specifických norem, jediná specifická norma může představovat současné použití několika různých hodnot“

- **etická pravidla, standardy společnosti**

Významné hodnoty

- ty hodnoty, které **tvoří a rozvíjejí morální charakter** osobnosti
  - **osobnostní a cílové**

Psychologický aspekt hodnot

- jsou to specificky **lidské motivační proměnné**
  - vznikly reflexí a integrací všech ostatních motivačních proměnných různé povahy
- funkce hodnot
  - poskytovat základ pro nalezení potenciálně prospěšných aspektů přírodního a lidského prostředí, o které stojí za to usilovat
  - odlišení od stránek ohrožujících, škodlivých, omezujících a nepřínosných

Hodnotové škály

- **hodnoty z pohledu filozofie a náboženských systémů:**
  - moudrost a vědění, odvaha, láska a lidskost, spravedlnost, střídmost, duchovnost...
- **hodnoty každodenního života:**
  - pravda, štěstí, odvaha, naplnění, svoboda, umírněnost (mír)...
- **hodnoty ekonomické činnosti:**
  - svoboda, spravedlnost, odpovědnost, důvěra, pokrok, prosperita, racionalita...

Princip vs pravidlo

- **princip**

- jednotné hledisko prosazované v celém morálním či etickém konceptu
- např. **kategorický imperativ** (Immanuel Kant)

„Jednej jen podle té maximy (zásady), od níž můžeš zároveň chtít, aby se stala obecným zákonem.“

- **pravidlo**

- je podřazeno principu

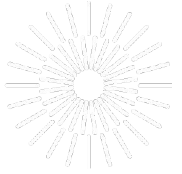

Etika a zákon

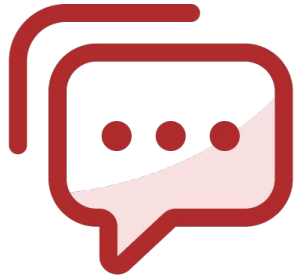
Etika není zákon.

ZÁKON:

- Upravuje to, co zákonodárce považuje v dané době za správné nebo nesprávné, a na území státu vytváří jeden soubor pravidel, platný pro všechny,
- Zakotvuje ty požadavky, u nichž je zapotřebí, aby jejich dodržování zabezpečovala autorita státu – při jejich porušení sahá stát k sankcím,
- Je univerzální, obecný a nemůže postihovat všechny situace, které se mohou v praxi vyskytnout,
- Řeší pouze základní problémy, představuje právní rámec, v němž se podnikání uskutečňuje a je pro podnikání nezbytný,
- Nestanovuje, co je etické.

slido

Audience Q&A Session

① Click **Present with Slido** or install our [Chrome extension](#) to show live Q&A while presenting.

Děkuji za pozornost.